

Վ. ԳԱՐՇԻՆ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ ԳՈՐՏԸ

ՆԿԱՐՆԵՐ Ս. ԳԻՆՑԻ

891.715

Գ-36

ԱԶՈՎ-ՍԵՎԵՐՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ „ԳՐՈՂ“—1937

891.71 Լ

4-36

uy

Վ. ԳԱՐՇԻՆ

30 MAY 2011

ԺԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ ԳՈՐՏԸ

Թարգմ. Հ. ԲՈՂԴԱՆՅԱՆ

1010 1010 1010 1010

ԱԶՈՎ-ՍԵՎԾՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ «ԳՐՈՂ»
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ — 1937

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ ԳՈՐՏԸ

Կար-չկար մի կռկռան գորտ: Ճանճում նստած՝ նա մոծակներ և մոխրակներ էր բռնում. գարնանն էլ, իր ընկերների հետ միասին, բարձր ձայնով կռկռում էր: Յեվ այսպես փառավոր կանցկացներ նա իր ամբողջ կյանքը, յեթե, ի հարկե, արագիլը նրան մի որ կռլ չտար: Բայց պատահեց մի այսպիսի դեպք:

Մի անգամ մեր գորտը նստիլ էր ջրից դուրս ցցված ծուռ կոճղին և զվարճանում էր մանր ու գոլ անձրևի տակ.

«Ա՛խ, այս ի՞նչ հրաշալի խոնավ յեղանակ է այսօր,—մտածում էր նա:—Ի՞նչ հիանալի բան է այս աշխարհում ապրելը»:

Անձրևը մաղում ու թրջում էր նրա փայլուն գուլնդգուլն մեջքը, կաթիլները վազում անցնում էյին նրա փորի տակովն ու թաթիկների վրայով. և դա շատ էր դուր գալիս և հրճվանք պատճառում նրան. այնքան էր դուր գալիս, վոր նա քիչ էր մնում կռկռար. բայց լավ վոր գլխի ընկավ՝ չե՛վոր այժմ արդեն աշունն է, իսկ աշնանը գորտերը չեն կռկռում. կռկռոցի համար դարուն կա: Ուստի նա ձայն չհանեց ու շարունակեց իր զվարճանքը:

Հանկարծ ուղում լսվեց շվշվոցի մի ձայն: Բադերի մի տեսակը կա. յերբ նրանք թռչում են, նրանց թևերն ողբ ճեղքելով՝ կարծես յերգում են կամ, ավելի ճիշտը՝ շվշվոցի ձայն են հանում: Յերբ ձեր գլխավերևում

բարձր թռչում ե այս բաղերի յերամբ, ողում լսվում ե ֆայու, ֆայու, ֆայու... իսկ իրենք բաղերն այնքան բարձր են թռչում, վոր նույնիսկ չեն ել յերևում: Այս անգամ բաղերը, մի մեծ կիսաշրջան անելով ողում, ցած իջան ու նստեցին հենց այն ճահճում, ուր մեր գորտն եր ապրում:

— Դժու, — ասաց նրանցից մեկը: Թռչելու դեռ շատ ճանապարհ ունենք. պետք ե բան ուտել: — Ու գորտն իսկույն թաք կացավ: Թեև նա զիտեր, վոր բաղերն իրեն՝ մեծ ու հաստ կոկոսնին չեն ուտի, բայց համենայն դեպս ջրասույզ յեղավ կոճղի տակ:

Սակայն, միքիչ միտք անելուց հետո, նա սիրտ առավ և ջրից դուրս հանեց իր՝ դուրս տնկված աչքերով գլուխը. նա շատ եր հետաքրքրվում, թե ուր են թռչում բաղերը:

— Դժու, — ասաց մյուս բաղը: — Ցուրտն արդեն բռնում ե. Դե շուտ դեպի հարավ, դեպի հարավ:

Յեւ բոլոր բաղերն, իբրև հավանության նշան, սկսեցին բարձրաձայն կոնչալ:

— Տիկին և պարոն բաղեր, — համարձակվեց ասելու գորտը, — ի՞նչ բան ե այդ հարավը, ուր դուք բոլորդ թռչում եք: Ներեցեք, խնդրեմ, ձեզ անհանգստացնելուս համար:

Յեւ բաղերը շրջապատեցին գորտին: Նրանց մեջ նախ ցանկություն առաջ յեկավ ուտել գորտին. բայց նրանցից ամեն մեկն ել հասկանում եր, վոր այդ գորտը շատ ե մեծ ու նրան կուլ տալ չի լինի: Ապա նրանք բոլորը միասին սկսեցին թափ տալ թևերն ու կանչել.

— Հիանալի՜ յե հարավը: Այնտեղ հիմա տաք ե: Այնտեղ հրաշալի տաք ճահիճներ կան: Ի՞նչ ճիճուներ կան այնտեղ: Հիանալի՜ յե հարավը:

Նրանք այնպես ելին գոռգոռում, վոր քիչ մնաց գորտին խլացնելին: Նա հազիվ-հազ կարողացավ համոզել բաղերին, վոր սուս անեն. ապա խնդրեց նրանցից մեկին, վորն ավելի մեծ ու ավելի խելոք եր յերևում, բացատրել իրեն, թե ի՞նչ բան ե հարավը: Ու յերբ այս բաղը պատմեց նրան հարավի մասին, գորտը հիացած մնաց. բայց լինելով զգուշ, վերջում համենայն դեպս հարցրեց.

— Իսկ մոլորկներ ու մոծակներ շատ կան այնտեղ:

— Ո՛ր, անթիվ, անհամար, — պատասխանեց բաղը:

— Կըր՛ու, — ասաց գորտն ու իսկույն շուտ յեկավ, վոր տեսնի, թե մոտերքում հո ընկերներից չկան, վոր կարողանան լսել ու դատապարտել նրան՝ աշխարհ կոկոսալուն համար: Նա չեր կարողանում զսպել իրեն, վոր գեթ մի անգամ չկոկոս:

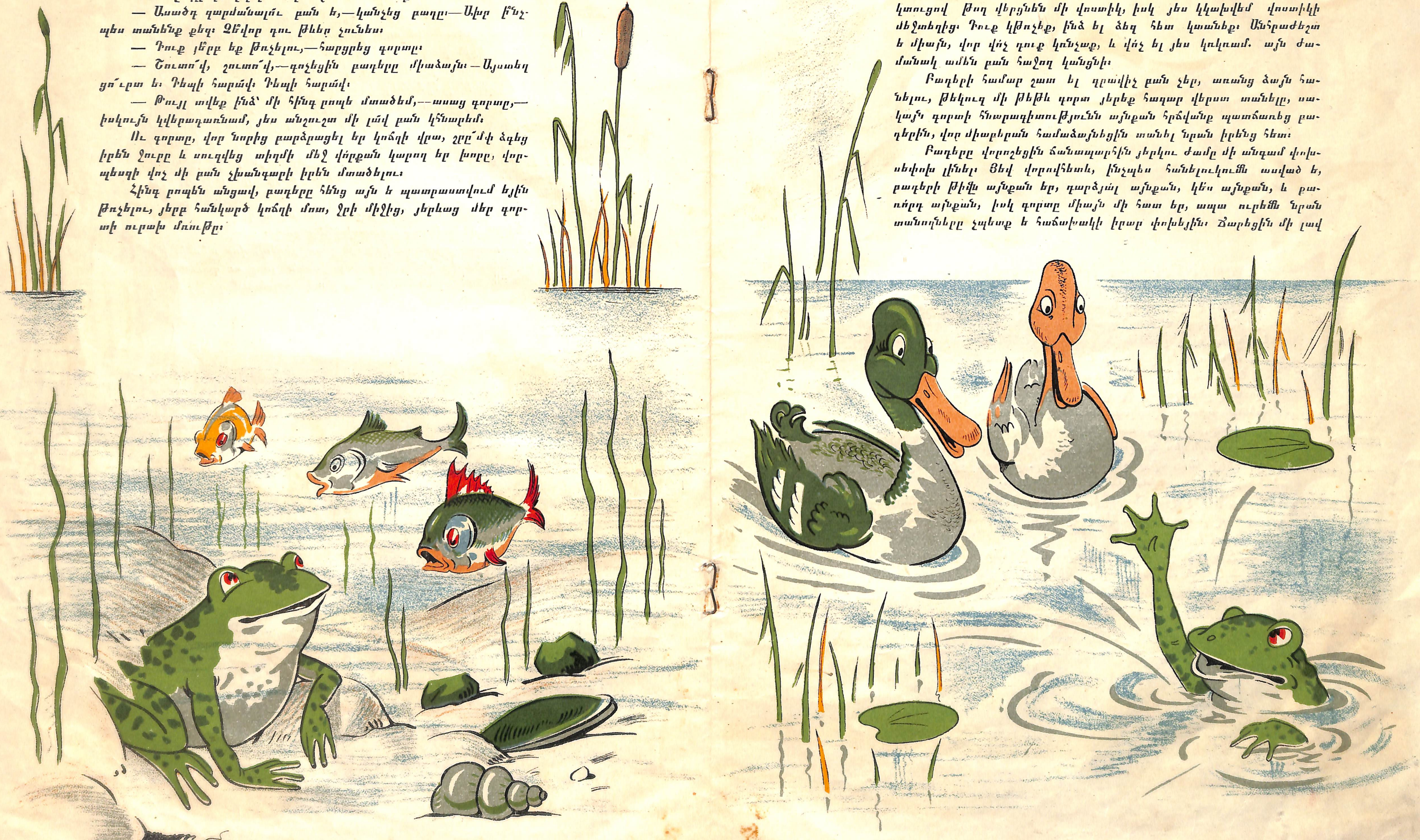

— Ի՞նչ կլինի, վոր ինձ ել ձեր հետ տանե՞ք:
 — Ասածդ զարմանալի՜ն բան է,—կանչեց բաղը:—Ախր ի՞նչ պես տանենք քեզ: Չե՞վոր դու թևեր չունես:
 — Դուք յե՛րբ եք թռչելու,—հարցրեց գորտը:
 — Շուտո՞վ, շուտո՞վ,—գոչեցին բաղերը միաձայն:—Այստեղ ցո՛ւրտ է, Դեպի հարավ: Դեպի հարավ:
 — Թույլ ավեք ինձ՝ մի հինգ ըոպե մտածեմ,—ասաց գորտը,—իսկույն կվերադառնամ, յես անշուշտ մի լավ բան կհնարեմ:
 Ու գորտը, վոր նորից բարձրացել էր կոճղի վրա, շրճփ ձգեց իրեն ջուրը և սուզվեց աիդմի մեջ վորքան կարող էր խորը, վորպեսզի վոչ մի բան չխանգարի իրեն մտածելու:
 Հինգ ըոպեն անցավ, բաղերը հենց այն է պատրաստվում էյին թռչելու, յերբ հանկարծ կոճղի մոտ, ջրի միջից, յերևաց մեր գորտի ուրախ մուլթը:

— Հնարեցի՛, գտա՛մ,—ասաց նա:—Ձեզանից յերկուսն իրենց կտուցով թող վերցնեն մի վոստիկ, իսկ յես կկախվեմ վոստիկի մեջտեղից: Դուք կթռչեք, ինձ ել ձեզ հետ կտանեք: Անհրաժեշտ է միայն, վոր վոչ դուք կոնչաք, և վոչ ել յես կոկոսամ. այն ժամանակ ամեն բան հաջող կանցնի:

Բաղերի համար շատ ել զրավիչ բան չէր, առանց ձայն հանելու, թեկուզ մի թեթև գորտ յերեք հազար վերստ տանելը, սակայն գորտի հնարագիտությունն այնքան հրճվանք պատճառեց բաղերին, վոր միաբերան համաձայնեցին տանել նրան իրենց հետ:

Բաղերը վորոշեցին ճանապարհին յերկու ժամը մի անգամ փոխսփոխ լինել: Յե՛վ վորովհետև, ինչպես հանելուկումն ասված է, բաղերի թիֆն այնքան էր, դարձյալ այնքան, կես այնքան, և բառորդ այնքան, իսկ գորտը միայն մի հատ էր, ապա ուրեմն նրան տանողները չպետք է հաճախակի իրար փոխեյին: Ճարեցին մի լավ

ամուր վոստիկ. յերկու բաղ իրենց կառուցով բռնեցին վոստիկի ծայրերից, իսկ գորտը բերանով կախվեց նրա մեջտեղից: Յեվ այսպես ամբողջ յերամբ թռավ դեպի վեր: Նրանք այնքան բարձր ելին թռչում, վոր գորտի շունչն եր կտրվում. բացի դրանից, գորտին տանող բաղերը թռչում էին անհավասար ու ցնցում էին վոստիկը: Խեղճ գորտը, թղթե խաղալիքի նման, այս ու այն կողմն եր ճոճվում ուղում և իր ամբողջ ուժով սեղմում եր ծնոտները, վոր վոստիկից չպոկվի ու դետին չզրմփա: Բայց նա շուտով ընտելացավ իր վիճակին և նույնիսկ չորս կողմն սկսեց դիտել: Ներքևում արագությամբ սահում էին արտեր, մարգագետիններ, գետեր, սարեր, վորոնք, սակայն, գորտը զգարությամբ եր տեսնում, վորովհետև այնպես եր կախված վոստիկից, վոր կարողանում եր նայել միայն դեպի հետ, մի քիչ ել դեպի վեր. բայց և այնպես քիչումիչ բան տեսնում եր և ուրախանում ու պարծենում:

— Ա՛յ ինչ լավ հնարեցի,— մտածում եր նա ինքն իրեն: Իսկ նրան տանող առջևի գոյգի հետևից թռչում էին մյուս բաղերը, կանչում ու գովաբանում էին նրան:

— Զարմանալի խելոք գլուխ ունի մեր գորտը,— ասում էին նրանք: — Մինչև անգամ բաղերի մեջ ել այդպիսիները քիչ կգտնվեն:

Գորտն ուզում եր շնորհակալություն հայտնել բաղերին, բայց զբաղում եր իրեն, վորովհետև դիտեր, վոր բերանը բաց անի թե չե, պիտի իսկույն սարսափելի բարձրությունից ցած ընկնի. դրա համար ել ավելի պինդ սեղմեց ծնոտները և վճռեց համբերել: Յեվ այսպես նա ամբողջ որը ճոճվում եր, նրան տանող բաղերը հենց ուղում ել փոխ-փոխ իրար էլին տալիս բոժ՝ ճարպիկորեն բերանից բերան վերցնելով վոստիկը. բայց այդ սարսափելի յեր գորտի համար. քանի անգամ նա վախենալուց քիչ եր մնում կռկռալու. Լուկու համար պետք եր քաջություն ունենալ, և նա այդ ունեւ: Յերեկոյան ամբողջ յերամբ կանգ առավ մի ճահճում, իսկ լուսաբացին բաղերը գորտի հետ միասին նորից ճանապարհ ընկան: Բայց այս անգամ մեր ուղևորը, վորպեսզի լավ տեսնի, թե ինչ ե կատարվում ներքևում, այնպես կախվեց վոստիկից, վոր մեջքը դեպի հետ ուղղված լինի, իսկ փորն ու գլուխը դեպի առաջ: Բաղերը թռչում էին հնձված արտերի, դեղնած անտառների և գյուղերի վրայով. ներքևում յերևում էին հացահատիկների առատ դեղերը. այնտեղ լավում էին մարդկանց խոսակցության և հաճար կախող գործիքների ձայները: Մարդիկ նայում էին բաղերի յերամին և՛ նկատելով այնտեղ ինչ-վոր տարորինակ բան՝ ձեռքով ցույց էին տալիս իրար: Ու մեր գորտը շատ

ուղեց, վոր գետնին ավելի մօտ թռչի, վորպեսզի թե իրեն ցույց տա մարդկանց և թե լսի՝ ինչ են ասում նրանք իր մասին: Հետևյալ հանգստին նա ասաց.

— Չի կարելի, վոր այդքան բարձր չթռչեք. բարձր թռչելիս գլուխս պտուխ ե գալիս. վախենում եմ, վոր հանկարծ ուշքս գնա ու ցած ընկնեմ:

Բարեսիրտ բաղերը խոստացան նրան ավելի ցած թռչել: Հետևյալ օրը նրանք այնքան ցած թռան, վոր գետնից խոսակցության ձայներ հասան նրանց:

— Տեսե՛ք, տեսե՛ք,—աղաղակում էյին յերեխաները մի գյուղում,—բաղերը գորտ են տանում իրենց հետ:

Գորտը լսեց այդ, ու նրա սիրտն ուրախացավ:

— Տեսե՛ք, տեսե՛ք,—գոռում էյին մի ուրիշ գյուղում հասակավորները:—Ա՛յ քեզ հրաշք:

«Նրանք գիտե՛ն արդյոք, վոր այդ իմ հնարքն ե և վոչ թե բաղերինը», մտածում եր գորտը:

— Տեսե՛ք, տեսե՛ք,—գոռում էյին յերրորդ գյուղում:—Սա ի՛նչ հրաշք ե. տեսնես թվ ե այս խելոք բանի հնարողը:

Այստեղ արդեն մեր գորտը չկարողացավ ինքն իրեն պահել և, մոռանալով ամեն մի զգուշություն, ինչքան ուժ ունե՛ր՝ ճչաց.

— Յես եմ, յես, յես եմ հնարողը!—Ու այդ ճշալուն պես գլուխս պտուխ եմ ցած ընկավ: Բաղերը բարձրաձայն կոնչացին. նրանցից մեկն ուղեց ողի մեջ բռնել իրենց խեղճ ուղեկցին, բայց չկարողացավ. գորտն՝ իր չորս թաթիկներն այս ու այն կողմ շարժելով՝ արագորեն մոտենում եր գետնին. բայց վորովհետեւ բաղերը շատ արագ էյին թռչում, այդ պատճառով գորտն ընկավ վոչ թե ուղիղ գեպի վար, այլ ավելի հեռու. և դա նրա համար մեծ բախտավորություն եր, վորովհետեւ չոր գետնին չընկավ, այլ շրմիալով ընկղմվեց գյուղի ծայրին գտնված կեղտոտ լճակի մեջ:

Գորտն իսկույն ջրից դուրս լողաց ու նույն րոպեյին վողկորված նորից գոչեց վորքան ձայն ունե՛ր.

— Այդ յես եմ հնարե՛լ, յես! Բայց չորս կողմը վոչ-վոչ չկար: Ջրի հանկարծակի ճզվիլունից այդտեղի բոլոր գորտերը թաքնվել էյին ջրի տակ:

Յերբ նրանք ջրից դուրս յեկան, զարմացած նայում էյին նորեկին:

Յեւ մեր գորտը պատմեց նրանց այն հրաշալի պատմութեան մասին, թե ինչպէս ինքն իր ամբողջ կյանքում մտածել եւ և վերջապէս գտել բազերով ճանապարհորդելու արտասովոր միջոցը: Նա պատմեց, վոր ինքն ունեցել ե իր սեփական բազերը, վորոնք տանում եյին նրան, ուր-վոր ինքը կամենար. պատմեց, վոր ինքը յեղել ե սքանչելի հարավում, ուր անքան լավ ե և ուր տաք, հրաշալի ճահիճներ կան՝ լի միզուկներով և ուրիշ ուտելի ճիւղերով:

— Յես յեկա ձեզ մօտ տեսնելու, թե ինչպէս եք ապրում դուք,—ասաց նա,—կմտամ ձեզ մօտ մինչև գարուն, մինչև իմ բազերի գալը, վորոնց յես առայժմ արձակել եմ:

Բայց բազերը չվերադարձան:

Նրանք կարծում եյին, թե կռիւանը գետնին զարկվելով ջարդվել ե, ու շատ եյին ափսոսում նրան:

Отв. редактор Г. Д. ЛЕВОНЬЯН
Тех. редактор Д. М. ДЖИНИБАЛАЯН

Уполкрайлит № С-660. Сдано в производство 26 января 1937 г. Подписано в печать 27 января 1937 г. 62х94/8. Об'ем 2 п. л. Тираж 1100 экз. Заказ № 187.

Типография армянского краевого издательства „ГРО“. Ростов на Дону
Ворошиловский пр. № 27.

2945

1270 1

ԳԻՆԸ 1 ՌՈՒԲ. 75 ԿՈՊ.

В. ГАРШИН
ЛЯГУШКА—
ПУТЕШЕСТВЕННИЦА

АЗОВО-ЧЕРНОМОРСКОЕ КРАЕВОЕ
АРМЯНСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО „ГРО“
Ростов н-Д, Ворошиловский, 27